

Bileog 6.1 An Aimsir Chaite

Cuid A

Féach ar an bhriathar ceannaigh thíos – cad is féidir leat a rá faoi conas an Aimsir Chaite a chumadh?

Fréamh an bhriathair	–	Ceannaigh
Aimsir Chaite	–	Cheannaigh mé (<i>I bought</i>)

Anois féach ar an cheist agus ar an fhreagra san Aimsir Láithreach agus san Aimsir Chaite:

An gceannaíonn tú?	Ar cheannaigh tú?
Ceannaím/Ní cheannaím	Cheannaigh/Níor cheannaigh

An féidir leat féin agus an duine in aice leat aon riail / patrún a aithint ón mhéid thuas?

Cuid B

An féidir leat féin agus an duine in aice leat na briathra thíos a chur san Aimsir Chaite? Leanaigí an sampla sa chéad cholún. San Aimsir Chaite is cuma cé mhéad siolla atá i gceist - ní dhéantar ach athrú ar thús an bhriathair.

breathnaigh	*imir	*ól
léigh	síl	tiomáin

Síl Shíl mé Shíl tú Ar shíl tú? Shíl/Níor shíl	_____	_____	_____	_____	_____
---	-------	-------	-------	-------	-------

Cuid C

**Féach ar imir agus ól. Cad is féidir leat a rá faoi d'? Cén ceangal atá idir seo agus séimhiú? Pléigh leis an duine in aice leat!*

Bileog 6.2 An Aimsir Chaite – Briathra Mírialta

Seo thíos na briathra mírialta. Tá an cheist agus an freagra san Aimsir Chaite tugtha do gach ceann. Bí ag obair leis an duine in aice leat – caithfidh sibh na briathra ar fad a scríobh i ngach pearsa bunaithe ar an cheist agus ar an fhreagra atá tugtha. Scríobhadh duine agaibh cúig cinn agus an duine eile cúig cinn agus ansin malartaíghí – an mbeidh aon rud difriúil scríofa agatsa leis an duine in aice leat?

<p>Tar</p> <p>Tháinig mé Tháinig tú Tháinig sé/sí Tháinig muid Tháinig sibh Tháinig siad</p> <p>Ar tháinig tú? Tháinig/Níor tháinig</p>	<p>Téigh</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>An ndeachaigh tú? Chuaigh/Ní dheachaigh</p>	<p>Feic</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>An bhfaca tú? Chonaic/Ní fhaca</p>	<p>Clois</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>Ar chuala tú? Chuala/Níor chuala</p>
<p>Déan</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>An ndearna tú? Rinne/Ní dhearna</p>	<p>Abair</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>An ndúirt tú? Dúirt/Ní dúirt</p>	<p>Beir</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>Ar bheir tú? Bheir/Níor bheir</p>	<p>Faigh</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>An bhfuair tú? Fuair/Ní bhfuair</p>
<p>Ith</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>Ar ith tú? D'ith/Níor ith</p>	<p>Tabhair</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>Ar thug tú? Thug/Níor thug</p>	<p>Bí</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>An raibh tú? Bhí/Ní raibh</p>	

Bileog 6.3 An Deireadh Seachtaine – Duine A

Cuid A

Seo thíos na rudaí a rinne tusa ag an deireadh seachtaine. Roghnaigh an briathar ceart agus cuir san Aimsir Chaite é do gach abairt. Tá na briathra atá ag teastáil ar Bileog 6.1 agus Bileog 6.2.

_____ mé peil.

_____ mé béile deas.

_____ mé ag damhsa le cara.

_____ mé mo leabhar úr.

Cuid B

Féach ar an dá cheist thíos. Cad is brí leo? Cad é an difríocht idir an dá cheist?

Cad é a rinne tú ag an deireadh seachtaine?

An ndearna tú aon rud ag an deireadh seachtaine?

Labhair leis an duine in aice leat le fáil amach cad é a rinne sé/sí féin ag an deireadh seachtaine agus scríobh ceithre rud a rinne sé/sí sa spás thíos. Bain úsáid as na ceisteanna thuas chun cabhrú leat.

Bileog 6.4 An Deireadh Seachtaine – Duine B

Cuid A

Seo thíos na rudaí a rinne tusa ag an deireadh seachtaine. Roghnaigh an briathar ceart agus cuir san aimsir chaite é do gach abairt. Tá na briathra atá ag teastáil ar Bileog 6.1 agus Bileog 6.2.

_____ mé pionta le cara.

_____ mé galf.

_____ mé ar an teilifís.

_____ mé mo charr úr.

Cuid B

Féach ar an dá cheist thíos. Cad is brí leo? Cad é an difríocht idir an dá cheist?

Cad é a rinne tú ag an deireadh seachtaine?

An ndearna tú aon rud ag an deireadh seachtaine?

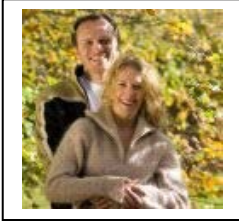
Labhair leis an duine in aice leat le fáil amach cad é a rinne sé/sí féin ag an deireadh seachtaine agus scríobh ceithre rud a rinne sé/sí sa spás thíos. Bain úsáid as na ceisteanna thuas chun cabhrú leat.

Bileog 6.5 Máire agus Jan

Cuid A

Léigh an sliocht seo os ard leis an duine in aice leat agus pléigí brí an phíosca le chéile.

Lón Dé Luain

Níor bhuail Máire agus Jan le chéile le seachtain anuas. D'ith siad lón le chéile i gcaife i lár na cathrach. Labhair siad faoi cad é a rinne siad beirt ag an deireadh seachtaine. Bhí Jan an-ghnóthach, agus ní dhearna Máire ach rud amháin. Níl Jan róshásta.

Cuid B

Éist leis an chomhrá ar an téip agus freagair na ceisteanna thíos.

1. Cad é a rinne Jan ag an deireadh seachtaine?

2. An ndearna Máire aon rud ag an deireadh seachtaine?

Cuid C

Éist leis an téip arís agus déan liosta de na briathra a chuala tú san Aimsir Chaite. Cum an cheist agus an freagra dearfach agus diúltach do gach briathar.

Fréamh	Ceist	Freagra dearfach	Freagra diúltach
Déan	An ndearna?	Rinne	Ní dhearna
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____

Bileog 6.6 Tá mé ag dul...

Cuid A

Féach ar na habairtí seo thíos agus pléigh an difear eatarthu leis an duine in aice leat.

Chuaigh mé go Gaillimh.

Chuaigh mé go dtí an phictiúrlann.

Chuaigh mé chuig scannán.

Cuid B

Roghnaigh an focal ceart le cur sna bearnaí sna habairtí thíos. Beidh tú ag éisteacht leo ar an téip ar ball.

go
go dtí
chuig

1. Chuaigh mé _____ ceolchoirm.
2. Chuaigh mé _____ Baile Átha Cliath.
3. Ní dheachaigh mé _____ an baile mór.
4. Chuaigh mé _____ cóisir oíche aréir.
5. Ní dheachaigh mé _____ an siopa go fóill.
6. Ní dheachaigh mé _____ scannán le fada.
7. Chuaigh mé _____ Dún na nGall maidin inné.
8. Ní dheachaigh mé _____ an teach tábhairne.
9. Chuaigh mé _____ an pháirc tráthnóna inné.
10. Chuaigh mé _____ céilí Dé hAoine seo caite.

Cuid C

Sula n-éisteanntú leis an téip féach an bhfuil na freagraí céanna ag an duine in aice leat. Ansin éistigí leis an téip le feiceáil an raibh an ceart agaibh.

Bileog 6.7 An t-am atá thart

Cuid A

Roghnaigh cén lá agus cén t-am a rinne tú na rudaí éagsúla thíos.

<p>Lá: Dé hAoine Dé Sathairn Dé Domhnaigh Laethanta eile</p>	<p>Am: Maidin Tráthnóna Oíche Seo caite Aréir Inné</p>
---	---

Sampla: Ghlan mé an teach maidin Dé Sathairn seo caite.

<p>Lá: _____ Am: _____ An teach</p> 	<p>Lá: _____ Am: _____ Sos caife</p> 	<p>Lá: _____ Am: _____ Bainis</p>
<p>Lá: _____ Am: _____ Siopadóireacht</p> 	<p>Lá: _____ Am: _____ Ceolchoirm</p> 	<p>Lá: _____ Am: _____ Siúlóid Sléibhe</p>

Cuid B

Bí ag caint leis an duine in aice leat anois agus cuir ceist air/uirthi le fáil amach cén t-am nó cén lá a rinne sé/sí na himeachtaí éagsúla. Féach ar na ceisteanna seo:

Cén uair a chuaigh tú ag siúl?
Cén lá a chuaigh tú chuig an cheolchoirm?

Bileog 6.8 Faigh duine a . . .

Cuid A

Féach ar na habairtí sa chéad cholún. Má rinne tú féin ceann ar bith de na himeachtaí seo le déanaí cuir tic sa cholún faoi Tú Féin. Ansin scríobh cén uair a rinne tú é sa bhosca Cén uair?:

Faigh duine a . . .	Tú féin	Cén uair?	Ainm duine eile	Cén uair?
-cheannaigh bronntanas				
-d'imir galf				
-bhreathnaigh ar DVD				
-chuaigh chuig cóisir				
-d'imir leadóg				
-chonaic scannán maith				
-léigh leabhar úr				
-bhí ag obair				
-thiomáin carr				
-d'ith bia Francach				

Cuid B

Siúil timpeall an ranga anois agus déan iarracht daoine a aimsiú a rinne na himeachtaí éagsúla thuas. Ná déan dearmad go mbeidh tú ag úsáid na foirme ceistí den bhriathar san Aimsir Chaite agus go mbeidh daoine ag cur ceiste ortsa chomh maith. Beidh na freagraí cruinne ag teastáil uait. Féach ar an chomhrá samplach seo le cuidiú leat:

- An bhfaca tú scannán maith ag an deireadh seachtaine?
- Chonaic. Chonaic mé *La vie en rose*.
- Go maith, cén uair a chonaic tú é?
- Oíche Dé Sathairn.

Bileog 6.9 Agallamh na Seachtaine

Cuid A

Éist le Sinéad ag cur agallaimh ar Phól Mac Gabhann an tseachtain seo faoi cad é a rinne sé ag an deireadh seachtaine. Freagair na ceisteanna agus cuir eolas breise leis na freagraí más féidir.

1. Cá raibh Pól?

Baile Átha Cliath Doire Corcaigh Luimneach

2. Cá ndeachaigh sé oíche Dé hAoine?

dráma iarsmalann teach tábhairne bialann

3. Cén uair a chuaigh sé abhaile?

oíche Dé Sathairn tráthnóna Dé Domhnaigh Dé Luain
maidin Dé Domhnaigh

Cuid B

Éist leis an téip arís. Bí ag obair leis an duine in aice leat agus scríobh síos na briathra ar fad a chloiseann sibh atá san Aimsir Chaite. Ná scríobh briathar ar bith faoi dhó más féidir.

_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

Cuid C

Éist leis an téip arís. Bí ag obair leis an duine in aice leat leis an Ghaeilge a fháil ar a few/a couple. Nuair atá an focal aimsithe agaibh déanaigí plé ar na rialacha gramadaí a bhaineann leis an fhocal. Ansin cuir an fhoirm cheart de na hainmfhocail atá idir lúibíní sna bearnaí.

cúpla (lá)	_____	cúpla (focal)	_____
cúpla (daoine)	_____	cúpla (ranganna)	_____
cúpla (uair)	_____	cúpla (leabhair)	_____
cúpla (oíche)	_____	cúpla (cairde)	_____
cúpla (cluichí)	_____	cúpla (bord)	_____
cúpla (bomaití)	_____	cúpla (deoch)	_____

Bileog 6.10 Ar bhain tú sult as?

Cuid A

Féach ar an cheist seo:

An mbaineann tú sult as snagcheol?

Cuir an cheist chéanna san Aimsir Chaite anois agus tabhair an freagra dearfach agus diúltach chomh maith.

An cuimhin leat na focail eile is féidir a úsáid in áit ‘sult’?

Cuid B

Céim 1: Féach ar an bhosca thíos. Sa cholún Tú Féin cuir siombal in aice le gach abairt sa cholún ar chlé le léiriú ar bhain tú sult as an rud sin nó nár bhain. Féach ar an eochair seo:

- Bhain mé an-sult as.
- Níor bhain mé mórán sult as.
- Níor bhain. Bhí sé go dona.

Céim 2: Beidh tú ag obair leis an duine in aice leat i gceann cúpla bomaite. Sula gcuireann tú na ceisteanna air/uirthi tabhair buille faoi thuairim faoin sult a shíleann tusa a bhain sé/sí as na topaicí thíos (an dara colún).

Céim 3: Anois cuirigí ceisteanna ar a chéile le fáil amach an raibh an ceart agaibh faoi na rudaí ar bhain nó nár bhain sibh sult astu (an tríú colún).

Ceisteanna	Tú féin 	Do chara 	Ceart?
Ar bhain tú sult as:			
- an deireadh seachtaine?			
- an rang deireanach?			
- an Nollaig seo caite?			
- do laethanta saoire?			
- do bhreithlá?			
- maidin Dé Luain?			

Bileog 6.11 Ar bhain tú sult as?

Don Mhúinteoir!

Damhsa 	Seoltóireacht 	Mo charr úr 	Leadóg 	Iarsmalann
Ar thuras 	Ag snámh 	Ag siúl 	Ceolchoirm 	Galf
Teilifís 	Béile 	Pictiúrlann 	Na siopaí 	Bainis
Pionta 	Obair 	Páistí 	An trá 	Peil

Bileog 6.12 Níl sé ina lá!

Cuid A

Léigh an t-amhrán seo ó Oileán Thoraigh i gCo. Dhún na nGall. Bí ag obair leis an duine in aice leat agus glacaigí sealanna an t-amhrán a léamh os ard dá chéile. Tá gluais ann le cuidiú libh brí an amhráin a fháil.

Chuaigh mé isteach i dteach aréir
Is d'iarr mé cairde ar bhean an leanna.
Is é dúirt sí liom "Ní bhfaighidh tú deoir.
Buail an bóthar is gabh na' bhaile."

Curfá:

Níl ina lá, níl a ghrá,
Níl ina lá is ná baol ar maidin,
Níl ina lá is ní bheidh go fóill,
Solas ard atá sa ngealaigh.
Chuir mé féin mo lámh i mo phóca
Is d'iarr mé briseadh corónach uirthi.
Is é dúirt sí liom "Buail an bord
Is bí ag ól anseo go maidin."

Curfá

"Éirigh i do shuí, a fhir an tí,
Cuir ort do bhrístí is do hata
Go gcoinne tú ceol leis an duine cóir
A bheas ag ól anseo go maidin."

Curfá

Nach mise féin an fear gan chéill
A d'fhág mo chíos i mo scornaigh.
D'fhág mé léan orm féin
Is d'fhág mé séan ar dhaoine eile.

Gluais

cairde – credit
leanna – stout
gealach – moon
briseadh – change
go gcoinne tú – that you
may keep
gan chéill – without sense
cíos – rent
i mo scornaigh – in my
throat
léan – anguish
séan - prosperity

Cuid B

Bí ag obair leis an duine in aice leat. Cuirigí líne faoi gach briathar atá san Aimsir Chaite agus gach briathar atá sa Mhodh Ordaitheach.

Cuid C

Éist leis an amhrán ar an téip anois. Léigh na focail nuair atá tú ag éisteacht leis an téip leis an fhuaimniú ceart a fháil.

Bileog 6.13 Go hiontach!

Cuid A

Beidh tú ag éisteacht le píosa ar an téip. Sula n-éisteann tú leis roghnaigh aidiacht ón bhosca a bheadh oiriúnach do na bearnaí sna habairtí thíos. Ansin labhair leis an duine in aice leat le feiceáil ar roghnaigh sé/sí na focail chéanna. Bí cúramach! Tá focail sa bhosca nach bhfuil ar an téip.

Anois éist leis an téip – an raibh an ceart agaibh?

go hiontach	go dona	Bhí am ar dóigh agam
go hollc	róchostasach	an-saor
thar barr	uafásach	Thaitin sé go mór liom
Bhain mé spraoi as	tubaisteach	
	ar fheabhas	thar cionn

1. Chuaigh mé go Sasana ag an deireadh seachtaine. Bhí an aimsir fliuch agus fuar. Bhí sé _____.
2. D'ith mé béile i mbialann Spáinneach. Bhí an bia go deas ach bhí sé _____.
3. Bhreathnaigh mé ar scannán aréir, *The Last King of Scotland*. Bhain mé sult as. Bhí sé _____.
4. Chuaigh mé ag tonnmharcaíocht den chéad uair Dé Sathairn. _____.
5. D'ól mé an iomarca oíche aréir. Tá tinneas cinn orm. Tá sé _____.
6. Chonaic mé dráma úr sa *Gate* oíche Dé Sathairn. Bhí sé _____.
7. Thiomáin mé carr úr mo chara Dé Máirt seo caite. _____.
8. Tháinig mé ar ais ó mo laethanta saoire inné. _____.
9. Fuair mé litir ón bhanc ar maidin. Tá mé i bhfiacha. Tá sé _____.
10. Chuala mé albam úr *Snow Patrol*. Tá sé _____.

Bileog 6.14

An deireadh seachtaine is fearr a bhí agat

Cuid A

Scríobh na briathra, na haidiachtaí agus na hainmfhocail a bheidh ag teastáil uait sna spásanna atá tugtha le cur síos a dhéanamh ar an deireadh seachtaine is fearr a bhí agat. Tá spás breise ann leis na focail atá le haimsiú agat a scríobh síos.

Ainmfhocail

Aidiachtaí

Briathra

**Focail le
cuardach**

Cuid B

Scríobh do chuntas anseo.

Cuid C

Cuir ceist ar an duine in aice leat faoin deireadh seachtaine is fearr a bhí aige/aici.

Bileog 6.15 An tOireachtas

Cuid A

Bí ag caint leis na daoine eile i do ghrúpa. Déanaigí plé ar na ceisteanna seo a leanas:

Cad é Oireachtas na Gaeilge?
An raibh tú riamh ag an Oireachtas?

Cuid B

Bhí tú ag an Oireachtas i nDoire i 2006. Seo thíos an clár ama. Léigh an sceideal leis an duine in aice leat. Iarr ar an mhúinteoir cuidiú libh na himeachtaí éagsúla a thuiscint. Ansin samhlaigh go raibh tú ag an Oireachtas tú féin agus roghnaigh na himeachtaí a ndeachaigh tú chucu!

Dé Sathairn, 4 Samhain 2006

11.02 a.m. **Seó Beo an tSathairn** beo ón Ródaí ag Halla na Cathrach

1.00 i.n. **Comórtas 22: Lúibíní**
Láithreoir: Rónán Mac Aodha Bhuí
IONAD : Millennium Forum

7.30 i.n. **Comórtas 30: Corn Uí Riada**
Láithreoir: Máirtín Tom Sheáinín
IONAD: Millennium Forum

Oireachtas na Gaeilge

Dé Domhnaigh, 5 Samhain 2006

11.02 a.m. **Aifreann an Oireachtais** beo ó Ardeaglais Naomh Eoghan
(Léiriú: Conal Ó Dubhthaigh)

12.00 p.m. **Togha agus Rogha** beo ón Ródaí)
Láithreoir: Máirtín Tom Sheáinín)

Le Craoladh i ndiaidh na féile:- Amhráin Nua-Chumtha

Craolfar Comórtas 24: Amhráin Nua-Chumtha(a bheidh ar siúl ag 5.00 p.m., Dé hAoine, 3 Samhain 2006, sa Tower Hotel) ar an **Luan, 6 Samhain 2006, ag 8.00 p.m.**

Agallamh Beirte

Beidh Comórtas 21: Agallamh Beirte, ar siúl sa Millennium Forum, ar an Aoine, 3 Samhain 2006, ag 10.30 p.m. Craolfar an comórtas seo ar RTÉ Raidió na Gaeltachta go luath tar éis na féile.

Cuid C

Bhí an duine in aice leat ag an Oireachtas chomh maith. Cuirigí ceisteanna ar a chéile faoi na himeachtaí éagsúla a raibh sibh acu. Féach ar na ceisteanna seo:

Cad é a rinne tú ag an deireadh seachtaine?
Cén lá/Cén uair a chuaigh tú ann?
Ar bhain tú sult as an Agallamh Beirte?
Ar thaitin Togha agus Rogha leat?